

Dagens student är morgondagens kollega

Inledning

Regionens sjukvårdande verksamheter har tre parallella huvuduppdrag: hälso- och sjukvård¹, forskning och utbildning. Utbildning är en basverksamhet och ingår i verksamhetschefens ansvar.

Regionen bedriver utbildning på grund av:

- ett regionalt utvecklingsansvar för en långsiktig och hållbar tillväxt
- arbetsgivarens kompetensförsörjning för att stödja verksamhetens uppdrag
- att utbildning är en vital del av en god lärandemiljö

Till detta tillkommer nationella avtal angående statens övertagande av huvudmannskapet för landstingens vårdutbildningar år 2001 samt statligt ALF-avtal om läkarutbildning och forskning.

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra utbildningsuppdrag när det gäller verksamhetsförlagd utbildning (VFU).² Riktlinjen omfattar främst medicin- och vårdutbildningar men är också applicerbart för andra verksamheter.

Utbildningsuppdraget avseende verksamhetsförlagd utbildning

Årligen produceras drygt 20 000 VFU-veckor i regionens verksamheter, inkl. platser för gymnasieskolor och yrkeshögskolor. Region Östergötland levererar VFU inom ett 40-tal olika utbildningsprogram och – inriktningar för drygt 20 olika skolor och lärosätens räkning. Flertalet VFU-placeringar hanteras via avtal med respektive skola/lärosäte och genomförs vanligtvis med en beställar-utförarmodell där regionen är utförare.

Varje vårdgivares åtagande för den verksamhetsförlagda utbildningen ska vara tydligt och producentneutralt. Utbildningsuppdraget ska vara tydliggjort och ingå i Hälso- och sjukvårdsnämndens (HSN) avtal med samtliga vårdgivare oavsett driftsform. Målsättningen är att utbildningsuppdraget ska formuleras som ett produktionsmål inom varje sjukvårdande verksamhet. I HSN:s avtal ska utbildningsuppdraget fastställas och följas upp i samma process som övriga avtalsområden.

VFU är en del av kompetensförsörjningen

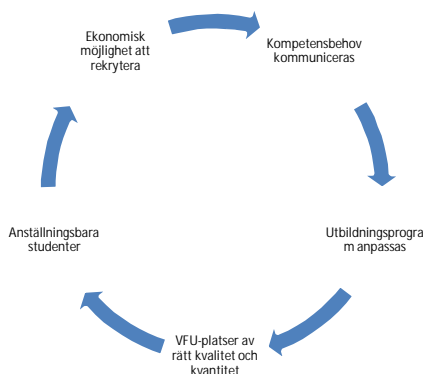
I regionens decentraliserade verksamhet ligger ansvaret på varje produktionsenhet att säkra tillgången på medarbetare och rätt kompetens. Hur medarbetare bemöter och handleder studerande påverkar bilden av regionen som arbetsgivare och framtida arbetsplats.

---

¹ Inkl tandhälsovård

² Dokumentet omfattar även arbetsplatsförlagt lärande inom gymnasier (APL), lärande i arbetslivet inom yrkeshögskolan (LIA) etc.

Utbildning av studenter är en viktig del av arbetsplatsernas kompetensförsörjning. För att kunna anställa nya medarbetare krävs att arbetsplatserna först utbildar studenter. I en ideal process ("den goda cirkeln") kommuniceras väl underbyggda kompetensbehov på ett effektivt sätt till berörda lärosäten, vilka i sin tur anpassar utbildningsplatser och innehåll efter verksamhetens behov. Arbetsplatserna tillhandahåller sedan rätt antal VFU-placeringar med hög kvalitet och har även ekonomiska möjligheter att rekrytera de anställningsbara studenterna (figur 1).

Figur 1. VFU är en del av kompetensförsörjningen, "den goda cirkeln".

Utgångspunkten är att lärosätet ansvarar för att anpassa de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen efter verksamhetens kompetensbehov och faktiska vårdproduktion. I det ansvaret ingår t ex att i dialog med regionens företrädare utveckla alternativa men realistiska arbetssätt, pedagogik, förläggning av VFU, IT-stöd, former för färdighetsträning mm samt att kontinuerligt erbjuda handledarutbildning.³

VFU är idag en mycket belastad sektor med stora skillnader mellan lärosätenas efterfrågan och regionens utbud av VFU-platser. Det pågår samtidigt förändringar av utbildningsplatserna vid läkar- och sjuksköterskeprogrammen och nya utbildningsaktörer inom vård- och omsorgssektorn etableras ständigt. Till detta tillkommer internationella studenters behov av VFU. Regionen eftersträvar ett öppet och transparent samarbete mellan regionens olika verksamheter med ett ömsesidigt sidledsansvar för att uppnå en jämn fördelning av utbildningsuppdraget. Regionen välkomnar också att fler aktörer inom vård och omsorgssektorn medverkar i VFU.

VFU är en del av en god lärandemiljö

Mötet med studerande innebär ett ständigt lärande för medarbetarna. I stort sett varje kliniskt verksam medarbetare är också handledare. För att ge en kvalitativ VFU med ett högt pedagogiskt värde för studenten krävs kontinuerligt såväl ämnesmässig som pedagogisk kompetensutveckling. Det finns fastställda kvalitetsmål för flera av de utbildningar som regionen har avtal med. Undervisning bör ingå i det årliga utvecklingssamtalet mellan ansvarig chef och medarbetare och beröra både uppdrag, produktion och utveckling.

³ Se t ex RALF-avtal och Avsiktsförklaring LiÖ-LiU, dnr LiÖ 2012-555. Utöver detta tillkommer även krav som ställs på lärosätet/skolan av nationella myndigheter.

Patientmötet är en potential för ett gemensamt lärande för både handledare och studerande och även för patienten. Studerande ska ses som en värdefull del av verksamheten och vara en naturlig partner i teamet runt patienten. Det ingår även i yrkesansvaret för varje professionell att medverka i framtida kollegors lärande.

Avtal och beställarorganisation

Region Östergötland är en av flera aktörer som samarbetar med samma skolor och lärosäten i landet. Om det finns avtal med ett lärosäte så fastslås det antal VFU-platser som regionen kan erbjuda med överenskommen kvalitet. Avtalet ska också innehålla rutiner för att hantera överskjutande eller nya behov av VFU-platser som skolor och lärosäten har.

Eftersom utbildningsuppdraget är en basverksamhet med stora VFU-volymer eftersträvas en säkerställd produktionsplanerad organisation av VFU-beställningar mellan regionen och lärosätena. Målsättningen är att verksamheten ska kunna produktionsplanera för utbildningsuppdraget på samma sätt som för patientflödet.

Dagens beställarorganisation består av huvudhandledare och VFU-ansvariga läkare på enhetsnivå, samt VFU-enheten inom Hälso- och sjukvårdens stab. Till detta tillkommer viktiga funktioner såsom kliniska adjunkter för vårdprogrammen och biträdande VFU-studierektorer för Läkarprogrammet. VFU-enheten är den centralt sammanhållande organisationen, vars två VFU-studierektorer medverkar i planeringen av VFU i nära samverkan med de lärosäten som har avtal.

Beställarorganisationens uppgift är att möjliggöra enheternas produktionsplanering genom en beställar-utförarmodell som värnar de enskilda verksamheterna och som minimerar ryckighet och andra avvikelser. Det innebär exempelvis att varken lärosäten eller enskilda studenter själva kan ordna VFU-placeringar i regionens verksamheter, om inte annat överenskommit med berörd VFU-studierektor.